

Debreczeni Tibor

OKTÓBER-NOVEMBERI NAPLÓ

Kedves Barátaim!

Az év elején, mintha már tudattam volna veletek – nagy megrendülést nem váltottam ki -, hogy a havi rendszerességet a naplóírásban kéthavira kívánom váltani. Úgy emlékszem, eszerint is cselekedtem. És mintha azt is írtam volna, hogy új felismerések már nemigen – így írtam, nemigen – várhatóak tőlem, de a betakarításra, másként, elszórt gondolataim vagy értékesnek képzelt cselekedeteim begyűjtésére, vagy régebbiek frissítésére, míg ép ésszel rendelkezem, továbbra is törekedni fogok.

Kedves Barátaim!

Kezdttem felfedezni a facebookot, mint kommunikációs terepet, s egyre gyakrabban írok rá ezt, azt, amit közlésre érdemesnek tartok. Az e-mailt persze nem hagyom el, de ezen az effel kezdődő hálón mintha több emberi teremtményhez jutna el a közlendőm. Igaz, legfeljebb két mondatban válaszolnak, vagy egyben sem, csak gombot nyomnak, hogy tetszik, de reménykedhetem, hogy olvasni azért olvasnak. Azt, amit megtetszikelnek. Mivel az e-mailosok nem minden esetben facebookolnak, így én most eme utóbbiról is ideteszem azokat a szövegeimet, melyekről úgy gondolom, hogy helyük lehet egy nyilvános naplóban.

Akkor kezdem az átmásolást. A fecebookról az e-mailes naplómba.

Sajnálom, az elmúlásról már nem tudok nem szólni

Halottak Napján jutott eszembe, békés csendben - látványos tompulás még kizárva -, hogy én lettem a legöregebb azok között, akik barátaim és kollégáim, s akik rokonszenveznek is velem.

Közben kinyitottam a Google-t - ritkán szoktam -, s találtam egy szöveget ilyen címmel: *Debreczeni Tibor búcsúfellelése Nagykörsön*. Alcím alatta: *Hargita Péter: Készülj a halálra*. (A cikk szerzőjeként még fel van tüntetve Czékmány Szandra és Csizmadia Sándor. Az írás eredetileg az Új Pedagógiai Szemlében jelent meg a 2013 (9.10) számban.)

Lehet, hogy mégis tompulok. Nem emlékeztem, hogy én ezt az írást olvastam volna. Pedig kitűnő. Láttatóan jeleníti meg a református tanítóképző főiskolai

búcsúelőadásomat, azt a napot, amikor 2013-ban, 85 éves koromban elköszönök tőlük; s befejezem a folyamatos tanítást.

Hargita Péter alcíme meghökkentett, de ahogy olvastam az írást, s közben az alábbi sorokat, megnyugodtam: *"Debreczeni Tibor a búcsújával is tanította a diákjait, barátait. Tanította, hogyan lehet szembenézni azzal, ami elkerülhetetlenül közeleg, az elmúlással, és közben, hogy lehet mégis élni a jelent."*

Olvastam a cikket, s közben mormoltam magamban *Szabó Lőrinc Csak az imént* című költeményét, amely így fejeződik be:

"Végső lakójául agyamnak
a nagy csodálkozás marad csak,
hogyan voltam és hogyan nem leszek."

Megjegyzés: Abbahagyom, mert meghatódom magamtól.

Ötvenhatról. Erről sem tudok hallgatni

Egyre több olyan szöveggel találkozom a facebookon is, amelyben megkísérlik bagatellizálni az ötvenhatos forradalom eseményeit és jelentőségét. Ez felháborít.

Az egyik ötvenhatos emlékem. A facebookra tettem. Onnan meg ide.

Debrecenben, 1956. november 4-én hajnalban robbanásokra ébredünk, s arra, hogy dörömbölnék a kapun. A közeli laktanyából, melyet megtámadtak a szovjetek, az ágyból kiugorva, ingben, gatyában, ablakon szökve, kiskatonák kérnek bebocsátást. És civil ruhát. Persze, hogy adunk November 4-én délelőtt csend van a városban, halotti csend.

Felmerészkedek a Nagytemplom előtti térre, a Nagyposta elé. Ott áll kilőve az a magyar harckocsi, mely szimbolikusan kellett, hogy védje az állampolgárok pénzét. Mellette szovjet tank, éppen egy barátságos szovjet harcossal, aki kárpátaljai, és beszél magyarul. Azt mondja, őket azzal indították útnak, hogy a Szezi-csatornához mennek az imperialisták ellen.

Megadatott 2011-ben, hogy én mondhattam az ünnepi beszédet Debrecenben, október 23-án. Kíváncsi lettem, mit mondtam én akkor, s mit gondolok most, Elolvastam az egykori szöveget, és rájöttem, hogy semmit nem gondolok másként, mint akkor.

Ide másolok egy részt belőle.

Ám nemcsak azzal gyakorolta kegyét a sors, hogy megadta, miszerint mi csinálhattuk a történelmet, de azzal is, s főként azzal, hogy egy kivételes,

erkölcsi emelkedettségben lévő nemzet cselekvő közegében csinálhattuk a történelmet. S azon belül a magunk dolgát.

Bibó István, a forradalom minisztere, az egyetlen, aki november 4-én a parlamentben tartózkodott, s mentette örök időkre a nemzet becsületét, pontosan, lényeglátóan fogalmazza meg azt, amit magam is mondandó vagyok, amikor ezt közli Életút című interjújában:

„Itt volt egy közszellem, amelyik több volt az embereknél, és az embereket arra indította, hogy túlnőjenek önmagukon. Én is egyike vagyok azoknak, akiket ez a közszellem arra indított, hogy saját magukon túl tudjanak lépni. A harcban osztály- és felekezeti különbség nélkül részt vett az egész magyar nép, s megrendítő és csodálatos volt a felkelt nép emberséges, bölcs és megkülönböztetni kész magatartása, mellyel csupán a leigázó idegen hatalom és a honi hóhérekülönítményesek ellen fordult.”

Hát ebben a tüneményben, önmagunk fölé nőve élhettük meg itt, Debrecenben is 1956-ot, és lebegtünk szinte elvarázsolva, hogy csodának vagyunk a részesei. Hittük, új világot teremthetünk, a diktatúra helyett több párt rendszerű társadalmat, megélhetjük, hogy a szovjet haderő kivonul, s végre megint független, szabad ország leszünk, kilépünk a Varsói Szerződésből, s védnökséget vállal felettünk az ENSZ, s a Nyugat, a művelt polgári világ, amely az Európa Hangja Rádió révén folyamatosan biztat minket, majd karjaiba ölel. Hittük mindezt Debrecenben, míg a Kossuth utcán nap, mint nap özönlöttek befelé a szovjet tankok. Hittük, miközben Budapesten és sokfelé az országban folyt a harc és folyt a vér, hittük, miközben Kádár János becsapva a barátjának mondott Nagy Imrét, Szolnokra menekült, hogy majd a szovjet szuronyok hegyén, ahogy mondani szokták, átvegye a hatalmat. Ez volt a mi ajándékunk, mondjuk, Istentők kapott ajándékunk, hogy végig közösségben, lebegő emelkedettségben, sorsfordító hitben, már-már hiszékenységben élhettünk, abban a meggyőződésben, hogy jövőt teremtünk. Ezt az érzést tökéletesen sem megfogalmazni, sem érzékeltetni nem lehet, ez az érzés a miénk, csak a miénk, és birtokoljuk, míg élünk.

Egy facebookos információ.

Hátha van, akit érdekel!

Tetemrehívás címmel szerkesztettem egy dokumentumműsort: Mint hagyta cserben az 1956-os magyar forradalmat és szabadságharcot a demokratikus Nyugat, s mint fojtotta vérbe a szocialista diktatúra. A két részes előadás *Cserna Csaba előadóművésszel* közösen hangzott el Frankfurtban és Beregszászon, Nagykörösön és Budapesten. Most megjelent a *Búvópatak* című folyóirat októberi és novemberi számában. Olvasható!

Ha nem volnék arról meggyőződve, hogy a műsor igaz és jó, lapítanék. De nem teszem.

***Felújítottam a Pál-drámámat. Hívtak.
Ismét másként.***

Két meghívással is megtiszteltek. S én elfogadtam. Ám ahogy olvasgattam a régi szöveget, egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy másként kell azt mondanom. Még őszintébben, azaz még egyszerűbben. Ehhez viszont új formát kell találnom.

S találtam. Az én öreg Pálom már megszabadult a római szobafogságából, s meglátogatja az egyik gyülekezetét, s most nem prófétál s nem tanácsot ad, hanem az életéről beszél.

A feleségem, aki, már ő sem tudja, hányadszor látta az És ki az a Pált, azt mondotta a gárdonyi előadás után: Most vált világossá, hogy ki is az a Pál. Nagy evangélista – mondta -, de kegyelemre szoruló, gyarló ember is. Most szólt hozzánk legelgondolkoztatóbban.

A facebookról:

Közeledik a Pál monodrámám a 200-ik előadásához. Szombaton *Gárdonyiban*, *Vérszi Magdi* meghívására, csütörtökön *Magyaralmáson* próbálom elmondani, mért is volna fontos magunkat alaposan ismerni, hová is tartozunk, mi a dolgunk, meg, hogy miként is kellene élnünk.

Hozzászólások:

[Anikó Asbothné Gál](#): Tanár úr! Hol, mikor lesz az előadás? A közelben lakom, ugyan épp beteg vagyok, de lehet, hogy megoldanám... jó lenne újra látni... és megdöbbenő a 200-as szám! Hála Istennek, hogy ennyi emberhez elérhetett az üzenet. Köszönjük.

[Ibolya Kisteleki](#): Ha tehetitek, ne hagyjátok ki! Én már hallottam, felejthetetlen élmény!

[Éva Páll Gecse](#): Sok sikert kívánok! Szeretettel őrzöm a sepsiszentgyörgyi előadásod emlékét.

Ez is a facebookról:

Közlöm veletek, akik szurkoltatok nekem, és még meg is tetszikeltek, hogy az öreg Pál Gárdonyiban jó formában volt. Nem hoztam rátok szégyent. Sőt!

Ez is onnan:

Ez meg amolyan biztatás kívánna lenni, a fiataloknak mindenekelőtt, hogy fel ne adják.

Jómagam 67 éves koromban mutattam be először a Pál-drámámat, 1995-ben. *Szénási Eszti - Katonáné* - egykori kedves kőrösi tanítványom meghívására,

november 16-án még ezzel állok közönség elé *Magyaralmáson, a református templomban.*

A tiszteletes úr megkérdezte tőle, vajh mennyi tiszteletdíjat kérek. Mire ő azt felelte; ahogy ő ismeri a tanár urat, semennyit. Szolgálatnak tekinti a fellépést.

És mennyire igaza volt!

Jó az nagyon, ha nemcsak a tanár ismeri a tanítványát, hanem a tanítvány, akár az egykori is, a tanárát.

Hozzászólások:

Magdolna Vészi: Én is nagy köszönettel tartozom, s kívánok olyan sikeres előadást, mint nálunk, Gárdonyban.

Dóra Dezső: Drága Tibor, (nem csak) számomra örök példakép vagy! Tartod bennem a lelket az életed példájával, hogy akkor is kezdhetek még foglalkozni azzal, ami mindig is a legkedvesebb volt számomra, amikor már sokasodnak az x-ek. Soha semmi se késő. Köszönöm!

Fekete Erzso: Köszönjük, Tanár Úr!

Bizony, életre szól. Hogy formált minket Karácsony Sándor!

Barátaim!

Mire ez a napló megérkezik hozzátok, többen túl vagytok az élményen. Feleségemmel Kósa Vilmával bemutattuk Nektek Bizony életre szól című műsorunkat - Debrecen után másodízben -, melyben arról vallottunk, miként hatott ránk tizenéves korunkban Karácsony Sándor pedagógiája, miként formálta nevelési gyakorlatunkat, életvezetésünket.

Én itt most egy levelet közlök – néhányan ezt is ismerhetik –, Pécsi Tamás írta a debreceni bemutatónk után. Pécsi Tamás, aki Vilkának volt tanítványa a Debreceni Fazekas Gimnáziumban. Egy élményét meséli el, miként is találkozott ő, Kósa Vilma hajdani magyartanárának az óráján, Karácsony Sándorral, noha nem is tudta, hogy vele, az ő pedagógiájával találkozik.

Két Debreczeni Debrecenben

A minap a DAB Székház klubjában a X. Kiss Árpád Emlékkonferencia keretében, de kicsit elkülönítve, Debreczeni Tibor és a felesége, Kósa Vilma, felidézve a Kossuth Lajos Tudomány Egyetemen töltött éveket, emlékezett Karácsony Sándorra.

Mikor megkaptam a meghívót, fogalmam sem volt, ki lehet Karácsony Sándor, akit felidézni szándékoznak. Ezt a mondatot kicsit szégyenkezve írom le, nem a filozok olyasféle gögösségével, mint amikor ők ország-világ előtt

büszkélkednek, hogy ők bizony sohasem tudták, hogy a $2+2=4$. Tény, hogy nem Karácsony Sándor kedvéért mentünk el a feleségemmel a DAB Székházba, hanem a két Debreczeniért: találkozni a gimnáziumi magyar tanárnőmmel és csodálni, hogy Tiborban még 89 évesen is mennyi energia lakozik.

A felolvasás során egyre jobban megismertem Karácsony Sándort, a nagyszerű pedagógust. Láttam magam előtt a Mikszáthra emlékeztető alkatát. Láttam, ahogy szinte felteszik a katedrára és hallottam, mit vallott a nevelésről. Aztán, amikor a gyerekekről és a felnőttekről esett szó, felvisítottam volna, mint Jourdain úr Az úrhatnám polgárból, aki a vers és a próza közötti különbséget megértve dicsérte magát, mert ő egész életében prózában beszélt. Sajnos, én a szüleimtől a kilenckónapnyi türelmes várakozás jutalmául kaptam a memóriámat, a memóriapótló kütyük nekem nem engedelmeskednek, így Karácsony véleményét sem tudom pontosan idézni, de a lényegét és szellemét igen. Az idézet arról szólt, hogy a gyerek nem tökéletlen, kicsi felnőtt, hanem tökéletes gyermek. Aki őket nevelni, tanítani akarja, csak úgy lehet eredményes, ha egyenjogú partnernek tekinti a gyerekeket. Erre a gondolatra kiáltottam volna magamra önfeledten és elragadtatással: *Én gondoltam volna, hogy nem tudom ki volt Karácsony Sándor? Én, aki egész életemben az ő tanítványa voltam?*

Aki tudja, hogy Karácsony Sándor 1952-ben meghalt és én akkor hatodik voltam az általános iskolában, az sok mindent gondolhat rólam, csak azt nem, hogy egy híres igazmondó vagyok. Pedig igazat mondtam. Nekem Karácsony Sándor tartott magyar órákat, akkor is, ha azokon az órákon Debreczeniné állt a katedrán. Az egyik ilyen órára élénken emlékszem. József Attiláról beszélgettünk az Óda ürügyén. A beszélgetés egy ponton hangos kiabálássá fajult. Mi leginkább azt vitattuk, hogy egy nagyszerű szerelmes versben mit keresnek a tüdő, a vérkörök, a méh, a belek, a vesék, az alvadt vérdarabok. Különösen mi keresni valójuk van a bevezető sorok csendes derűje: *(Az ifju nyár / könnyű szellője, / mint egy kedves vacsora melege, száll).*, és a magyar irodalom egyik legszebb vallomása után: *(Szeretlek, mint anyját a gyermek, / mint mélyüket a hallgatag vermek, / szeretlek, mint fényt a termék, / mint lángot a lélek, test a nyugalmat / Szeretlek, mint élni szeretnek / Halandók, míg meg nem halnak.)*

A pici, törékeny kis tanárnő vitézül védte József Attilát, de mi csak ismételtük a magunk igaznak vélt ítéletét. Nem tudott meggyőzni bennünket, hogy a szerelem nemcsak elvont eszme, hanem testiség is, amit az általunk utálkozással fogadott sorok szépen fejeznek ki. De hogyan is tudhatta volna egy csapat magát férfinak tartó, de valójában azonban csak kamaszkora vége felé ballagó fiúnak megmagyarázni a szerelem misztériumát? Csak most értettem meg igazán, miért hagyott fel a vitával. Neki Karácsony Sándor azt, tanította, hogy a gyerek nem tökéletlen felnőtt és egyenjogú partnerként kell kezelni. Mi akkor már nem voltunk gyerekek, de felnőttek sem. Így azt a vitát akkor abba kellett hagynia. Felnőtt fejjel sokat gondoltam erre a vitára és megértettem,

miért úgy szép az Óda, ahogy József Attila megírta. Vén fejjel meg úgy vélem, hogy az Óda nélkül talán a házasságom is, és az életem is szegényebb lenne.

Hát Barátom, ha nem, vagy keveset tudsz Karácsony Sándor tudósi és pedagógusi zsenialitásáról; magad ne hibáztasd. A kommunista rendszer mindent megtett azért, hogy kivonja őt a tanulandó nagyok panteonjából. A marxisták nem tudtak mit kezdeni az ő filozófiájával. És még reformpedagógus is volt, meg külön-utas is, és keresztyén hívő is. A bigott keresztyének pedig liberálisnak tartották. Ők azért nem szerették.

A témához közvetetten kapcsolódik Tóth Tibor orvos-tanítványom levele, melyet a budapesti kuckós előadásunk után írt.

Tóth Tibor

Drága Tibor bátyám és Vilka néném!

Végre-valahára megadatott, hogy - sajnos csak röviden - de látogatást tehessek a Kuckóban.

Erre a Karácsony Sándorról szóló megemlékezésetek adott lehetőséget. Ahogy a magyar modern orvoslást báró Korányi Sándor, úgy a magyar modern pedagógiát Karácsony Sándor működése indította el és emelte nemzetközi szintre.

Mindkettőjüket korszakos zseniknek tartom.

Ám addig, amíg báró Korányi Sándorról még Rákosi idején is meg lehetett emlékezni, addig Karácsony Sándor tanait csak az utóbbi évtizedben ismerhettük meg. Karácsony professzor személye és pedagógiai alapvetése nem felelt meg a regnáló hatalomnak, Nyugdíjazása és eltávolítása együtt járt indexre kerülésével. Generációk veszítettek ezzel, mégpedig igen sokat. Szerencse a szerencsétlenségben, ez a presszió fokozta tanai túlélési lehetőségeit, melyet Ti mindketten képviseltetek. Minden tanítványotokból ki tudtátok hozni a maximumot.

Őszinte köszönet érte.

Mi, a tanítványok ezzel többek vagyunk társainknál.

A jakabliliom, pedig, amit vittem Neked, kedves Vilka néném, remélem kedvedre fog virágozni és emlékeztet majd erre az ünnepi alkalomra.

Szeretettel ölellek mindkettőtöket:

Tibor

Születésnapom is volt

Barátaim, hogy el ne felejtsem, születésnapom is volt októberben, amit én szerettem volna elsulókázni, de végül is nem sikerült. Csak tudomásul vettétek, hogy 89 lettem. A Kuckóban is köszöntöttetek, még egy remek magyarórát - szellemes pamflet – is tartott Sárvári Tibor szövegével Balogh Csaba és Mányi István.

És kaptam köszöntő leveleket is. emailon és facebookon is. Elég vén vagyok ahhoz, hogy hiúsággal legyek vádolható, így hát közlök néhányat a levelekből.

AknayTibor

Kedves Tibor, Drága Öreg Barátom!

Remélem, nem esem a tiszteletlenség bűnébe a fenti titulus-adással, de ez jött a tollamra, olvasva legutóbbi blogodat szeretetről, elmúlásról, hűségről és más efféle, sokak szemében haszontalannak tetsző dologról. Olyanok a gondolataid, mint az öreg pásztor göcsörtös botja: jó bennük megkapaszkodni, rájuk támaszkodni. Nekem ez a rövid írás úgy marad meg, mint egyfajta eszenciája annak, mit gondolsz a benned visszhangra lelő világ dolgairól - néha simogatva, olykor dohogva, de mindig őszintén. Ha szabad tanácsot adnom, folytasd!

szeretettel ölellek: Tibor

Fazekas Csaba és Galánfi András

Drága Tiborunk!

Sok szeretettel gondolunk Rád születésnapod alkalmából. Isten éltesen még körünkben nagyon sokáig. A mai világban a legnagyobbat alkottad, amit ember tehet, közösséget alkottál. És mi tagjai lehetünk ennek a közösségnek, akik vezetéseddel napjainkat szebbé teszed. Érzelmekben nincs távolság még akkor sem, ha nem lehetünk ott a közös ünneplésben. Mindkettőtöknek kívánunk minden jót!

Szeretettel: Fazekas Csaba és Galánfi András Hajdúszoboszló

Szanitter Árpád

Drága Tiborom és Vilka!

Most jött el az ideje, hogy végigolvassam a küldött anyagot. Szerintem KS nagyon büszke lenne, ha olvashatná, hogy mit jelentettél neki! Aki ebben a korban így tud fogalmazni, ilyen tökéletes képet fest írásban a lelkéről, a környezetéről, az érzéseiről, annak nagyon sokára kell a halál gondolatával foglalkozni! Neked még rengeteg dolgod van, amit teljesíteni kell! S mindezt vidáman, jókedvvel, egészséggel, a megszokott és az elvárható stílusban. Kéretek ezt figyelembe venni!

Okoskodó öcséd: Árpi.

Pauska Mária

Kedves Tibor!

Megörültem válaszodnak, a Naplónak. Azt látom, hogy humorod, öniróniád, hitelességed a szeretett régi, kevés szóval teremtesz bennem életre kelő plasztikus képeket, Nagyon örülök Neked- Nektek, úgy ahogy vagytok!!!! Azt tudod, ugye, hogy az én nemzedékemnek Te vagy a mi Karácsony Sándorunk. Amit róla írsz a Naplóban, ugyanazt gondoljuk a munkásságról, a jelenlétekről, a hatásokról. ...Könyörgöm, ne legyints!... ez realitás. Jó egészséget, sok örömet kívánunk mindkettőnek a széles családnak, Mária.

Szívós Zsuzsa

Drága Tibor !

Hát tényleg 89 lettél ? El sem hiszem. Te, aki fiatalokat megszegyenítő módon, kimeríthetetlen energiákkal alkotsz mind a mai napig! Boldog vagyok, hogy születésed napja alkalmából - sajnos csak így levélben - sok-sok szeretettel köszönhetlek téged. Hogy még alkalmam van megköszönni azt a 12 évet, amit a Kuckóban, a te kiváltságos szellemi körödben tölthettem el. Örülök, hogy neked a kor, nekem a betegség még adott némi haladékat...

Ó, istenem ! Mennyi csodálatos, értékteremtő, lelket gazdagító élményben volt részem általad... Mennyi igaz baráttra leltem... Nem igazán találok a megfelelő szavakat, melyek híven kifejezhetnék azt a büszkeséggel teli hálát, amit a miatt érzek, hogy barátként befogadtál engem is ebbe a családiás, meleg légkörbe, ami tőled az, ami.

A hétfői kuckóban lélekben én is ott leszek veletek, és majd érezd, hogy én is szeretettel ölellek át !

Így, a vége felé, már gyakrabban interjúvolnak

Kedves Barátaim, Most, hogy munkás éveim végéhez jutottam, olykor már disszertáció-téma is vagyok. Mármint a munkásságom. Többen keresnek meg interjúvolási igénnyel – no persze csak akkor, ha létezik professzor, tanár, kurzusvezető, aki tippet ad, javasol, –, s én ilyenkor megkérdezem az illetőt, hogy olvasta-e a könyveimet, tanulmányaimat a témával kapcsolatban, s ha kiderül, hogy nem, ő közvetlenül tőlem óhajtaná megtudni azt is, ami már írásban is olvasható, akkor én tisztelettel javaslom az illetőnek, hogy csak azután térjen vissza hozzám, ha az olvasási ismereten már túl van. Addig nem nyilatkozom.

Egy régi tanítvány tudományos igénnyel megírt disszertációjából idéznék. Farkasné, Nagy Máriának hívják és Nagykőrösön volt a tanítványom. Most Debrecenben tanít. Hét fejezet után - idézek néhány fejezetcímet, mint, A személyiség és a drámapedagógia; A drámapedagógia hatása a személyiségre; Debreczeni Tibor hatása a magyar drámapedagógia fejlődésére - közli a velem készült interjút. Ebből közlök egy részletet.

Nagy Mária

Mit gondol tanár Úr saját szerepéről. Milyen volt a drámapedagógia hetvenes-nyolcvanas évekbeli fejlődési folyamatában.

Dété

A saját szerepem? Alapvetően meghatározó. Meggyőződésem, hogy nélkülem a drámapedagógia nem így jelenik meg, más fejlődési irányt is vesz. (Tudni kell, hogy én az angol metodikához rögtön hozzákapcsoltam a magyar népi játékokat és magyar gyermekjátékokat, a néptánc mozgást és a népdalokat.)

Az én kiválásom után ez a magyar népi jellege a drámapedagógiának meghalványodott. Azt sem tudtam elérni, hogy később Nagykőrösön a tanítójelölteknek tanítsák a népi gyermekjátékokat. Erre nem volt affinitása a főigazgatónak sem.

NM

Kiket szeretett tanítani?

Dété

Szerettem az alkotni akaró, magukat is kereső diákokat, diákkorúakat. Szívesen dolgoztam tanfolyamokon pedagógus kollégákkal is. Ebben az vonzott, hogy olyanokkal oszthatom meg szemléletemet és módszeremet, akiknek maguknak is módjukban van alkalmazni az elfogadott felismerést.

A református tanítóképzős főiskolásoknál azért maradtam meg huszonhárom évig, mert mindig találtam kíváncsi lelkeket, akik nem muszájból, hanem magukat is gazdagítani akaró érdeklődésből jártak az óráimra, s akikről feltételeztem, hogy a módszert alkalmazni is fogják.

NM

Egy riportban, melyet Fábry Szabolcs készített tanár úrral, a Kovászberek című TV sorozatába, ezt olvastam az ön szájából hallva "A színháznak is akkor van értelme, mint a tanításnak; ha fontosat közöl, ha érzelmileg is összekapcsolja az adót és a vevőt. Egyébként ez minden művészetnek is a dolga. Ezért tartom a drámapedagógiát fontosnak, mivel az ismeretet úgy tudja átadni, hogy képes érzelmileg a közlendőhöz kapcsolni a tanítványt."

Ön mit szeretett volna közölni a tanítványaival.

Dété

Eben a kiemelt idézetben konkrétan arra gondoltam, hogy minden iskolai tárgyat azért érdemes drámás módon tanítani, mivel ily módon kevésbé párolog el belőle a közvetített ismeret, legyen az etikai, világszemléleti vagy tárgyi jellegű. Jómagam az irodalmi művek tanításakor alkalmaztam a drámás metodikát. *Élményközpontú műelemzésnek* neveztem az általam alkalmazott módszert. Kéretik áttanulmányozni a könyvemet, melynek a címe: *És élmény és vers és próza*. Ebből az is kiderül, mely műveket éreztem közel magamhoz, s általuk mit kívántam mondani, s mint akartam az elemzésbe bekapcsolni, saját élménye révén, a befogadó társat, a tanítványt.

NM

Kik hatottak a Tanár Úrra?

Dété

Lehet, hogy már leírtam, de akkor megismétlem.

Szüle Miklós nyíregyházi gimnáziumi vallástanár.

Karácsony Sándor, professzorom a debreceni egyetemen.

Thuróczy György debreceni színész, népművelő, rendező.

NM

A katolikus rádióban hallottam öntől egy beszélgetés során a következőt. Pontatlanul így hangzik: A szeretetnél nincs jobb módszer. Ezen kívül mivel nevelt?

Dété

A szereteten kívül mivel hatottam a tanítványaimra?

Minden biztonnal a drámapedagógiai módszeremmel, hogy nemcsak prédikáltam a mellérendelést, hanem a tanítványaimmal együtt, éltem is.

Az Isten megáldott kellő empátiával. A hallgatóim megérezték, hogy figyelek rájuk és érdekel a sorsuk. Hogy ők számomra személyiségek.

Mindig igyekeztem felfedezni a másokban az értéket, még ha az, próbált is elbújni. Általában dicsérettel neveltem.

Ugyanaz a személy voltam órán és órán kívül. Nem alakoskodtam. Teljes személyiséggemmel, jó és rossz tulajdonságaimmal vettem részt az óráimon. Ezt értékelhették a diákjaim.

Rájöhettek, hogy a vállalásaimat teljesítem, a közös munkát igyekszem sikerre vinni. Hogy nem viselem el a sumákolást, hogy az őszinteségnek nálam rangja van.

Becsülhették az életvitelemet, a felkészültségemet, s azt is, hogy öregen is teljes értékű vagyok. Hogy a talentum nincs korhoz kötve.

Hogy a pedagógiát hivatásból, elhívottságból gyakorolom.

*

Egyet nem tanítottam, az illemet. Például, hogy levélre illik válaszolni.